

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Atļaujas izmantot kapitāla prasību aprēķinā iekšējos modeļus, pieejas un metodes saņemšanas noteikumi" anotācija

Nosaukums	Atļaujas izmantot kapitāla prasību aprēķinā iekšējos modeļus, pieejas un metodes saņemšanas noteikumi (turpmāk – Noteikumu projekts)
Dokumenta veids	Latvijas Bankas noteikumi
Izdošanas pamatojums	Kredītiestāžu likuma 50. panta trešā daļa un Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punkts
Mērķis un būtība	<p>Saskaņā ar Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punktu Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas līdz Latvijas Bankas likuma spēkā stāšanās dienai izdotie ārējie normatīvie akti, vadlīnijas un ieteikumi piemērojami līdz dienai, kad stājas spēkā attiecīgie Latvijas Bankas ārējie normatīvie akti, vadlīnijas vai ieteikumi, bet ne ilgāk kā līdz 2024. gada 31. decembrim.</p> <p>Ņemot vērā minēto, Latvijas Banka ir izstrādājusi Noteikumu projektu, kas aizstās Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 22. decembra normatīvos noteikumus Nr. 247 "Atļaujas izmantot kapitāla prasību aprēķinā iekšējos modeļus, pieejas un metodes saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 saņemšanas normatīvie noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 247).</p> <p>Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija regula (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm, un ar ko groza regulu (ES) Nr. 648/2012 (turpmāk – Regula Nr. 575/2013) paredz iespēju kredītiestādēm kapitāla prasību aprēķinā izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi. Atbilstoši Regulā Nr. 575/2013 ietvertajām prasībām kredītiestādēm pirms noteikta iekšējā modeļa, pieejas vai metodes izmantošanas uzsākšanas ir jāsaņem kompetento iestāžu atļauja. Ņemot vērā Regulas Nr. 575/2013 prasības, tika izstrādāti Noteikumi Nr. 247, kas noteica kārtību, kādā kredītiestādes var saņemt atļauju izmantot:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uz iekšējiem reitingiem balstīto pieeju (turpmāk – IRB pieeja) kredītriskam pakļauto riska darījumu riska svērtās vērtības aprēķināšanai; 2) attīstīto mērīšanas pieeju (turpmāk – AMP pieeja) operacionālā riska pašu kapitāla prasības noteikšanai; 3) iekšējā modeļa metodi (turpmāk – IMM metode) darījumu partnera kredītriska riska darījumu vērtības aprēķināšanai; 4) iekšējo modeli tirgus riska pašu kapitāla prasības aprēķināšanai (turpmāk – IMTR modelis), kas ietver riskam pakļautās vērtības iekšējo modeli, iekšējo modeli inkrementālu saistību nepildīšanas un migrācijas riskam un korelācijas tirdzniecības iekšējo modeli; 5) citus iekšējos modeļus, pieejas un metodes saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013. <p>Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 31. maija regula (ES) Nr. 2024/1623, ar ko regulu (ES) Nr. 575/2013 groza attiecībā uz</p>

prasībām kredīriskam, kredīta vērtības korekcijas riskam, operacionālajam riskam, tirgus riskam un riska darījumu vērtības minimālajai robežvērtībai (turpmāk – Regula Nr. 2024/1623) ievieš jaunas metodes operacionālā riska un tirgus riska kapitāla prasību aprēķinam. Regula Nr. 2024/1623 no 2025. gada 1. janvāra vairs neparedz kredītiestādēm iespēju izmantot AMP pieeju operacionālā riska pašu kapitāla prasības aprēķinam, kā arī aizstāj IMTR modeli ar alternatīvo iekšējā modeļa pieeju tirgus riska pašu kapitāla prasību aprēķinam.

Nemot vērā Regulu Nr. 2024/1623, no 2025. gada 1. janvāra kredītiestāde var izmantot:

- 1) IRB pieeju kredīriskam pakļauto riska darījumu riska svērtās vērtības aprēķinā;
- 2) IMM metodi darījumu partnera kredītriska riska darījumu vērtības aprēķinā;
- 3) alternatīvo iekšējā modeļa pieeju tirgus riska pašu kapitāla prasību aprēķinā;
- 4) citus iekšējos modeļus, pieejas un metodes saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013, piemēram, iekšējo modeļu pieeju savstarpējo prasījumu ieskaita jumta līgumiem saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 221. pantu.

Eiropas Komisijas 2024. gada 24. jūlija deleģētā regula (ES) 2024/2795, ar ko attiecībā uz datumu, kurā sāk piemērot pašu kapitāla prasības attiecībā uz tirgus risku, groza Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 575/2013, atliek jauno prasību tirgus riska kapitāla prasību aprēķinam, tai skaitā alternatīvās iekšējā modeļa pieejas, spēkā stāšanos līdz 2026. gada 1. janvārim.

Savukārt Komisijas 2014. gada 12. marta deleģētā regula (ES) Nr. 529/2014, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 575/2013 attiecībā uz regulatīviem tehniskajiem standartiem, lai novērtētu uz iekšējiem reitingiem balstītās pieejas un attīstītās mērīšanas pieejas paplašinājumu un izmaiņu būtiskumu (turpmāk – Regula Nr. 529/2014) nosaka, kā izvērtēt IRB pieejas izmaiņu būtiskumu un attiecīgi to, vai kredītiestādei ir jāsaņem uzraudzības iestādes atļauja veikt izmaiņas pirms to ieviešanas vai jāpaziņo kompetentajai iestādei par veiktajām izmaiņām pēc to ieviešanas. Regulas Nr. 529/2014 prasības attiecībā uz AMP pieeju atbilstoši Regulai Nr. 2024/1623 vairs nebūs piemērojamas, sākot ar 2025. gada 1. janvāri.

Pamatojoties uz Regulas Nr. 575/2013 325.az panta 8. punktu, Eiropas Komisija izdos deleģēto regulu, kura noteiks, kā vērtēt izmaiņu būtiskumu arī saistībā ar alternatīvo iekšējo modeļu pieeju tirgus riska pašu kapitāla prasību aprēķinā. Šobrīd Eiropas Banku iestāde ir sagatavojusi regulas projektu*, kuru 2024. gada 20. jūnijā ir iesniegusi Eiropas Komisijai apstiprināšanai.

Citiem iekšējiem modeļiem, pieejām vai metodēm nav izstrādāts un šobrīd netiek plānots izstrādāt harmonizētu Eiropas Savienības līmeņa

* [EBA final RTS draft](#)

regulējumu, kas noteiks to, kā klasificējama veikto izmaiņu būtība un kāda ir kompetento iestāžu informēšanas kārtība par plānotajām vai veiktajām izmaiņām.

Kredītiestāžu likuma 50. panta trešā daļa paredz Latvijas Bankai tiesības noteikt ar atsevišķiem notikumiem saistītu ziņojumu sniegšanas, pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas noteikumus, kā arī kredītiestāžu uzraudzībai nepieciešamās informācijas sagatavošanas, sniegšanas un nepieciešamo atļauju saņemšanas kārtību, ja to nav noteikusi Eiropas Komisija.

Noteikumu projektā tiek saglabāta prasība informēt Latvijas Banku par nodomu izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi kapitāla prasību aprēķinā. Atļaujas izskatīšanas process ir laika un resursu ietilpīgs, tai skaitā var būt nepieciešams veikt klātienes pārbaudi. Līdz ar to iepriekšēja informēšana nodrošinās laika un resursu atbilstošu plānošanu gan kredītiestādēm, gan Latvijas Bankai.

Noteikumu projektā vairs netiek noteiktas sīkākas prasības iekšējo modeļu, pieeju vai metožu dokumentācijai, kas jāiesniedz atļaujas saņemšanai, jo ir izstrādāts harmonizēts Eiropas Savienības regulējums, kas nosaka šo modeļu izveidi detalizētāk, kā arī saskaņo uzraudzības iestāžu praksi šādu atļauju izsniegšanā. Kredītiestādēm, iesniedzot iesniegumu un atbilstošu dokumentāciju, ir jāievēro attiecīgā labākā prakse un saistošais regulējums.

Noteikumu projekts nosaka:

- 1) dokumentus, kas kredītiestādei ir jāiesniedz, lai saņemtu atļauju izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi;
- 2) pienākumu informēt Latvijas Banku par plāniem uzsākt iekšējā modeļa, pieejas vai metodes izmantošanu kapitāla prasību aprēķinā;
- 3) dokumentu iesniegšanas vai Latvijas Bankas informēšanas kārtību gadījumā, kad tiek veiktas iekšējā modeļa, pieejas vai metodes izmaiņas;
- 4) prasību reizi trijos gados atjaunināt iekšējā modeļa, pieejas vai metodes izmantošanas atļaujas saņemšanai iesniegto informāciju, ja kredītiestāde ir saņēmusi atļauju izmantot iekšējā modeļa metodi vai citus iekšējos modeļus, metodes vai pieejas, kas nav uz iekšējiem reitingiem balstītā pieeja kredītriskam pakļauto riska darījumu riska svērtās vērtības aprēķinam vai alternatīvā iekšējā modeļa pieeja tirgus riska pašu kapitāla prasību aprēķinam.

Noteikumu projekts būs saistošs Latvijā reģistrētām kredītiestādēm, izņemot kredītiestādes, kuras ir nozīmīgās uzraudzītās kredītiestādes, kā arī šādiem finanšu tirgus dalībniekiem, ja tie izvēlas izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi kapitāla prasību aprēķinam atbilstoši Regulas Nr. 575/2013 prasībām:

- Kredītiestāžu likuma 11.² pantā minētajām ieguldījumu brokeru sabiedrībām, ņemot vērā Ieguldījumu brokeru sabiedrību likuma 4. panta trešo daļu;
- tām ieguldījumu brokeru sabiedrībām, kuras minētas Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra regulas

	<p>(ES) 2019/2033 par prudenciālajām prasībām ieguldījumu brokeru sabiedrībām un ar ko groza regulas (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 575/2013, (ES) Nr. 600/2014 un (ES) Nr. 806/2014 (turpmāk – Regula Nr. 2019/2033) 1. panta 2. un 5. punktā, ņemot vērā Ieguldījumu brokeru sabiedrību likuma 3. panta trešo daļu, kas nosaka, ka tām piemēro Kredītiestāžu likumā un uz tā pamata Latvijas Bankas izdotajos noteikumos paredzētās prudenciālās prasības;</p> <p>- centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem, ņemot vērā Komisijas 2016. gada 11. novembra deleģētās regulas (ES) 2017/390, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 909/2014 attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem par konkrētām prudenciālajām prasībām centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un norīkotām kredītiestādēm, kas piedāvā banku tipa papildpakalpojumus, 4. un 5. pantā noteikto.</p> <p>Šobrīd nav tādu Latvijas Republikā reģistrētu ieguldījumu brokeru sabiedrību, kurām kapitāla prasības aprēķins būtu jāveic, izmantojot Regulu Nr. 575/2013.</p> <p>Saskaņā ar Regulas Nr. 575/2013 11. pantā noteikto Noteikumu projekts būs attiecināms arī uz Latvijas Republikā reģistrētu Eiropas Savienības mātes kredītiestāžu, Latvijas Republikā reģistrētu Eiropas Savienības mātes ieguldījumu brokeru sabiedrību, Latvijas Republikā reģistrētu Eiropas Savienības mātes finanšu pārvaldītājsabiedrību un Latvijas Republikā reģistrētu Eiropas Savienības mātes jauktu finanšu pārvaldītājsabiedrību un to meitas sabiedrību kopīgajiem iesniegumiem IRB pieejas, IMM metodes vai alternatīvās iekšējā modeļa pieejas izmantošanas atļaujas saņemšanai.</p> <p>Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes, kuras ir nozīmīgās uzraudzītās kredītiestādes, iesniegumu atļaujas saņemšanai izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013 iesniedz Eiropas Centrālajai bankai atbilstoši tās noteiktajai procedūrai.</p> <p>Latvijā reģistrētās kredītiestādes, kuras nav nozīmīgās uzraudzītās kredītiestādes, šobrīd neizmanto iekšējos modeļus, pieejas vai metodes kapitāla prasību aprēķinā saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013.</p> <p>Līdz ar Noteikumu projekta stāšanos spēkā spēku zaudēs Noteikumi Nr. 247.</p>
<p>Leģitīmais mērķis</p>	<p>Noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība.</p> <p>Leģitīmais mērķis – sabiedrības labklājības aizsardzība – tiek sasniegts, nosakot vienotas prasības atļaujas izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi kapitāla prasību aprēķinā saskaņā ar Regulu Nr. 575/2013 saņemšanai, tādējādi veicinot finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti.</p> <p>Savukārt leģitīmais mērķis – citu personu tiesību aizsardzība – tiek sasniegts, nodrošinot kredītiestāžu uzraudzību, kas balstās uz harmonizētā veidā noteiktām prasībām atļaujas izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi kapitāla prasību aprēķinā saņemšanai, tādējādi nodrošinot vienotu finanšu tirgus dalībnieku izpratni un pieeju regulējošo prasību piemērošanai attiecībā uz Regulu Nr. 575/2013</p>

	<p>noteiktajām prasībām par iekšējā modeļa, pieejas vai metodes izmantošanu kapitāla prasību aprēķinā.</p> <p>Nosakot finanšu tirgus dalībniekiem minētās prasības un veicot šo prasību ievērošanas pārbaudes, Latvijas Banka nodrošina tai Latvijas Bankas likumā noteikto pienākumu – veicināt ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti – izpildi.</p>
Samērīgums	<p>Ar Noteikumu projektā paredzētajām harmonizētajām prasībām atļaujas izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi saņemšanai tiek nodrošināta vienota finanšu tirgus dalībnieku izpratne un pieeja regulējošo prasību interpretācijai un piemērošanai.</p> <p>Tas, ka finanšu tirgus dalībnieki neveic pašu kapitāla prasības aprēķinu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, var ietekmēt to kapitāla pietiekamības rādītāju aprēķina pareizību. Lai nodrošinātu ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus stabilitāti, ir būtiski pēc iespējas mazināt un novērst minēto risku.</p> <p>Atbilstošākais veids, kā noteikt vienotas prasības, ir izdot finanšu tirgus dalībniekiem saistošus noteikumus. Citas alternatīvas jautājuma noregulēšanai un vienotu prasību noteikšanai nebūtu efektīvas un nesasniedtu izvirzīto mērķi, jo nenodrošinātu vienveidīgu, vienotu un precīzu regulējošo prasību piemērošanu, kas savukārt atstātu negatīvu ietekmi uz finanšu tirgus stabilitāti un finanšu tirgus dalībnieku darbības kvalitāti.</p> <p>Izraugoties piemērotāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai, Latvijas Banka izvērtēja, ka nebūtu atbilstoši izdot, piemēram, zemāka ranga normatīvos aktus, kuri nebūtu finanšu tirgus dalībniekam juridiski saistoši (ieteikumi), īpaši ņemot vērā tirgus izkropļojuma un regulējuma arbitrāžas risku.</p> <p>Ar Noteikumu projektu vienlaikus tiek noteiktas prasības, kuras Latvijas Banka uzraudzības ietvaros var kontrolēt un nepieciešamības gadījumā par konkrētu prasību pārkāpumu piemērot finanšu tirgus dalībniekam korektīvos pasākumus vai sankcijas.</p> <p>Samērojot papildu slogu un resursus, kas tirgus dalībniekiem būs jāiegulda Latvijas Bankas noteikto prasību ievērošanā, ar sabiedrības ieguvumu, jāsecina, ka sabiedrības interesēm piešķirama prioritāte un tās ieguvums būs lielāks par papildu resursu ieguldījumu, kas konkrētajam tirgus dalībniekam varētu rasties ar uzliktajiem pienākumiem, un to atsver sagaidāmie ilgtermiņa ieguvumi kredītiestāžu harmonizētākā likviditātes riska pārvaldīšanā, augstāka likviditātes rezerves apmēra uzturēšanas un tādējādi stabilāka finanšu sektora veidā, kas savukārt stiprinās ieguldītāju tiesisko interešu aizsardzību.</p> <p>Līdz ar to secināms, ka Noteikumu projektā paredzētās prasības atbilst samērīguma principam, jo, pirmkārt, ar Noteikumu projektu un tajā ietvertajām prasībām tiek sasniegts leģitīmais mērķis (citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība). Otrkārt, nepastāv tādi alternatīvi līdzekļi, kas sasniegtu leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē.</p>

	Treškārt, labums, ko iegūs sabiedrība, būs lielāks par Noteikumu projektā ietverto prasību radītajām negatīvajām sekām.
Spēkā stāšanās	2025. gada 1. janvārī.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Noteikumu projekts nerada ietekmi uz Latvijas Bankas budžetu.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	<p>Ar Noteikumu projektu netiek ieviestas jaunas prasības attiecībā uz atļaujas izmantot iekšējo modeli, pieeju vai metodi pašu kapitāla prasības aprēķinā saņemšanu, proti, tiek saglabātas pašlaik spēkā jau esošās prasības atļaujas saņemšanai.</p> <p>Administratīvais slogs un izmaksas precīzi nav aprēķināmas, jo tās atkarīgas no vairākiem faktoriem, piemēram, no tā, vai iekšējā modeļa, metodes vai pieejas īstenošanai finanšu tirgus dalībnieks izmantos iekšējos vai ārējos resursus.</p>
Saistītie dokumenti	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Kredītiestāžu likums.</u> 2. <u>Latvijas Bankas likums.</u> 3. <u>Ieguldījumu brokeru sabiedrību likums.</u> 4. <u>Regula Nr. 575/2013.</u> 5. <u>Regula Nr. 2024/1623.</u> 6. <u>Regula Nr. 529/2014.</u> 7. <u>Komisijas 2021. gada 20. oktobra deleģētā regula (ES) 2022/439, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 575/2013 papildina attiecībā uz regulatīviem tehniskajiem standartiem par precizētu novērtēšanas metodiku, kas jāievēro kompetentajām iestādēm, novērtējot kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atbilstību uz iekšējiem reitingiem balstītas pieejas izmantošanas prasībām.</u> 8. <u>Komisijas 2021. gada 1. marta deleģētā regula (ES) 2021/930, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 575/2013 papildina attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem, kuri precizē minētās regulas 181. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 182. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētās ekonomikas lejupejošās būtību, nopietnību un ilgumu.</u> 9. Līdz ar Noteikumu projekta stāšanos spēkā spēku zaudēs <u>Noteikumi Nr. 247.</u>
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Noteikumu projekts nav jāsaskaņo ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	<p>Noteikumu projekts 2024. gada 16. oktobrī tika publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", aicinot priekšlikumus iesniegt līdz 2024. gada 30. oktobrim.</p> <p>Vienlaikus par Noteikumu projektu un notiekošo sabiedrības līdzdalību tika informēta Latvijas Finanšu nozares asociācija un kredītiestādes, kuras nav Latvijas Finanšu nozares asociācijas biedres.</p>

	Noteikumu projekts tika iesniegts izskatīšanai Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē.
Saskaņošanas rezultāti	<p>Sabiedrības līdzdalības rezultātā par Noteikumu projektu netika saņemti priekšlikumi vai iebildumi. Līdz ar to Noteikumu projekts ir saskaņots bez priekšlikumiem vai iebildumiem.</p> <p>Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē 2024. gada 13. novembrī par Noteikumu projektu netika saņemti iebildumi vai priekšlikumi. Līdz ar to tika atbalstīta Noteikumu projekta iesniegšana apstiprināšanai Latvijas Bankas padomē.</p>